

Ruská federace¹

Populace: 140,041,247 (červenec 2009)

Jazyky:

Ruština a jazyky jednotlivých autonomních oblastí a republik

¹ Informace o ruském vzdělávacím systému jsou volně přeloženy do češtiny ze zdroje:

<http://www.ibe.unesco.org/en/access-by-country.html>

² Zdroj: http://www.fondmarket.cz/images/clanky/fondmarket_clanky_m_o/1952008/rusko-mapa.jpg

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Obsah

1. Obecné cíle a základní myšlenky vzdělávacího systému	3
2. Správa a řízení vzdělávacího systému.....	3
3. Struktura a organizace vzdělávacího systému Ruské federace.	4
4. Vzdělávací proces	5
4.1 Předškolní vzdělávání.....	5
4.2 Vzdělávání na základních školách	5
4.3 Vzdělávání na úrovni středních a vysokých škol	6
4.3.1 Střední školy	6
4.3.2 Vysoké školy	9
5. Financování školství.....	10
6. Soukromé školství	10
7. Pedagogové.....	10
8. Internetové zdroje.....	10
9. Ruské známkování v porovnání s americkým.....	11
10. Další informace o ruském vzdělávacím systému.....	11

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

1. Obecné cíle a základní myšlenky vzdělávacího systému

Ústava Ruské federace a její zákon o školství garantuje všem občanům právo na bezplatné a lehce dostupné základní vzdělání (devítileté).

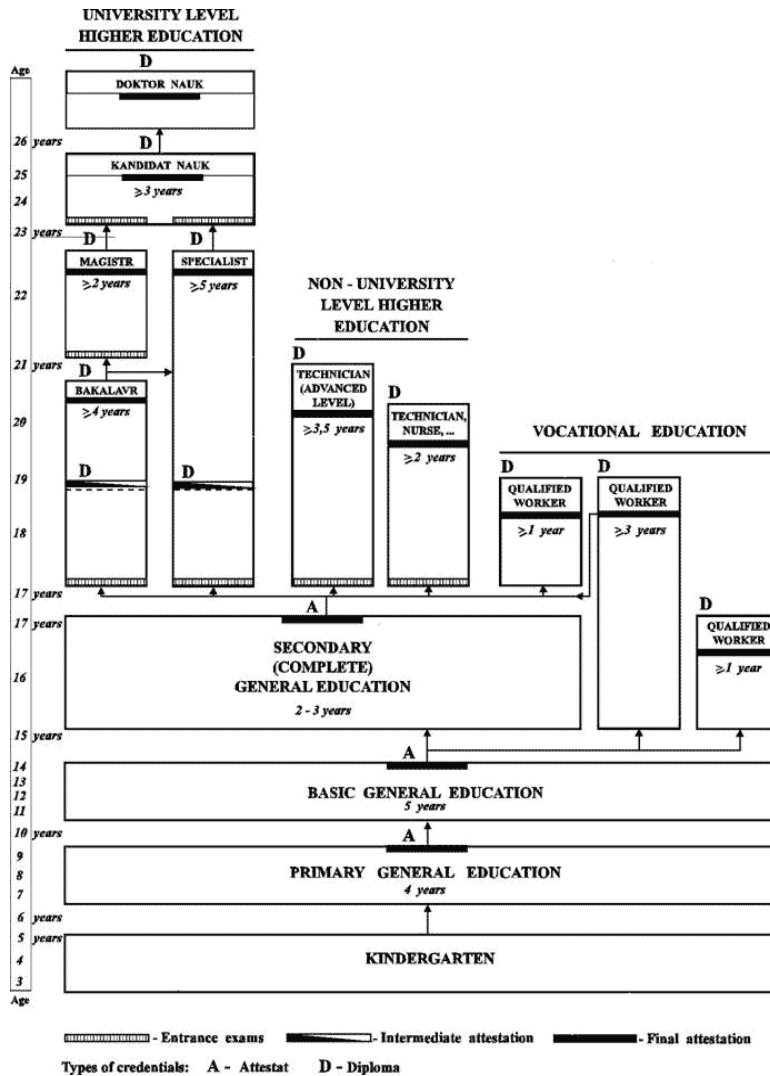
2. Správa a řízení vzdělávacího systému

Za řízení vzdělávacího systému je zodpovědný stát. V březnu 2004 bylo federální vzdělávání a výzkumný servis proměněn v Ministerství školství a vědy. Podle vládních nařízení z dubna 2004 se Ministerstvo školství a vědy stalo odpovědným za národní plánování a regulace v oblasti vzdělávání, výzkumu, technologie a inovací.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

3. Struktura a organizace vzdělávacího systému Ruské federace.

Zdroj: Webová stránka národního informačního centra uznávání vzdělávání. Srpen 2007.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

4. Vzdělávací proces

4.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání není povinné. Je určeno dětem od tří do šesti (sedmi) let. Síť institucí poskytujících předškolní vzdělávání roste.

4.2 Vzdělávání na základních školách

Základní vzdělávání je obvykle jednotné v rámci obecné struktury vzdělávání vyjma základních škol v izolovaných a odlehlých oblastech. Většina dětí nastupuje povinnou školní docházku v šesti nebo sedmi letech. V současnosti jsou implementovány nové vzdělávací programy. Cílem programu Triz je rozvoj dětské představitosti a systematického učení se pochopení různých procesů. Program Razvitije je určen dětem na vysoké intelektuální úrovni. Pomáhá rozvíjet mentální a umělecké schopnosti dětí. Program Raduga je zaměřen na děti od tří do šesti let. Základem učení hudby, matematiky, kreslení, promluvy jsou hry. Hodně pozornosti je také věnováno tělesné výchově.

Všeobecné základní vzdělávání je zacíleno na rozvíjení dovedností v oblasti čtení a počtů, základního teoretického myšlení, kultury chování a promluvy, základů osobní hygieny a zdravého životního stylu. V posledních letech došlo k radikálním změnám v prioritách vzdělávacích plánů na úrovni základních škol. Přístupy zaměřené na žáky byly prozkoušeny, zároveň byly implementovány přístupy, které nemají v ruských školách tradici (například školy Montessori).

Hlavním jazykem ve všech státem akreditovaných vzdělávacích institucích je ruština. Stěžejní komponentou kurikulárního systému jsou následující výukové oblasti: ruský jazyk, cizí(?) jazyky a literatura, umění, sociální vědy, přírodní vědy, matematika, technologie a tělesná výchova a sport. Mezi nově zavedené předměty patří environmentální výchova. Ta pomáhá žákům objevit i sociální prostředí, spolu s představením základních vědomostí v oblasti demokracie a lidských práv. V neposlední řadě bylo zavedeno také vyučování cizích jazyků.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

4.3 Vzdělávání na úrovni středních a vysokých škol

4.3.1 Střední školy

Vzdělávání na úrovni středních škol zahrnuje: základní střední vzdělávání (nebo nižší střední), které trvá pět let (třídy V-IX) a spadá pod povinnou školní docházku a kompletní střední vzdělávání, které pokračuje třídou X-XI. Dále pak odborné střední vzdělávání navazující na nižší střední vzdělávání tříletým studiem.

Obecné střední školy pokrývající třídy I-XI jsou nejčastějším typem škol (až 80%). Všeobecné vzdělávání poskytují také gymnázia, která se soustřeďují především na humanitní studia a lycea, soustřeďující se zas na technické a vědecké předměty. V IX. třídě nižší střední školy, se před ukončením skládají závěrečné zkoušky, jejichž úspěšné složení je doloženo Vysvědčením o základním obecném vzdělání a zároveň umožňuje pokračování ve studiu na střední škole (X.-XI. třída). Na konci XI. (XII.) třídy musí studenti úspěšně složit státní závěrečné zkoušky a pak obdrží Vysvědčení o kompletním středním vzdělávání.

Kurikulární oblasti ve třídách I-IV všeobecné základní školy implementováno od školního roku 2004/5:

Předmět	Počet vyučovacích hodin týdně v každém ročníku			
	I	II	III	IV
Ruský jazyk a literatura	9	9	8	8
Cizí jazyk	-	2	2	2
Matematika	4	4	4	4
Environmentální studia (okolní svět)	2	2	2	2
Technologie	1	1	2	2
Hudba	2	2	2	2
Tělesná výchova a sport	2	2	2	2
Součet	20	22	22	22

Zdroj: NORRIC, 2005. Každá vyučovací hodina trvá 45 minut. Tabulka nahoře je založena na předpokladu, že školní rok sestává v průměru z 35 pracovních týdnů.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Závěrečné zkoušky sestávají ze dvou povinných písemných zkoušek (sloh a matematika) a tří volitelných předmětů. Nová reforma z roku 2006 zavádí systém tzv. profilového vzdělávání ve třídách X a XI, kde mají studenti možnost výběru studijního zaměření, nebo specializace stejně jako studenti lyceí, nebo gymnázií. Profilové vzdělávání se skládá z dvou fází. Přípravná fáze v deváté třídě ulehčuje studentům výběr specializace, kterou budou studovat v následujících dvou letech. Ve třídě X-XI si studenti zvolí profil (skupinu předmětů), které jsou vyučovány na pokročilé úrovni. Povinné předměty jsou vyučovány na úrovni základní. Typický rozvrh vyučování ve třídách V-IX, zavedený v roce 2004/5 viz tabulka níže:

Předmět	Počet vyučovacích hodin týdně v každém ročníku				
	I	II	III	IV	V
Ruský jazyk	6	6	4	3	2
Ruská literatura	2	2	2	2	3
Cizí jazyk	3	3	3	3	3
Matematika	5	5	5	5	5
Informatika	-	-	-	1	2
Historie	2	2	2	2	2
Sociální vědy (ekonomie a právo)	-	1	1	1	1
Geografie	-	1	2	2	2
Přírodní vědy	2	-	-	-	-
Fyzika	-	-	2	2	2
Chemie	-	-	-	2	2
Biologie	-	1	2	2	2
Hudba a umění	2	2	2	1	1
Technologie	2	2	2	1	-
Občanská nauka	-	-	-	1	-
Tělesná výchova	2	2	2	2	2
Součet	26	27	29	30	29
Variace v povinných předmětech volených školou, nebo regionem	5	5	5	5	6
CELKEM (týdně)	31	32	34	35	35

Každá vyučovací hodina trvá 45 minut, školní rok sestává v průměru z 35 školních týdnů.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Předmět (týdenní rozvrh hodin povinných a volitelných předmětů - třídy X a XI)	Základní úroveň	Profilová specializace
Ruský jazyk *	2	6
Ruská literatura*	6	10
Cizí jazyk*	6	12
Matematika*	8	12
Historie *	4	8
Sport*	4	8
Sociální vědy *	2	6
Ekonomie*	1	4
Právo*	1	4
Geografie	2	6
Fyzika*	4	10
Chemie *	2	6
Biologie	2	6
Informatika	2	8
Umění	2	6
Technologie	2	8
Občanská nauka	1	4
Celkem (maximálně v průběhu 2 let)	60	
Předměty volené regiony	5	6
Předměty volené školou	31	35
Celkem (v průběhu dvou let)		72

Zdroj: NORRIC, 2005. Každá vyučovací hodina trvá 45 minut. Tabulka nahoře je založena na předpokladu, že školní rok sestává v průměru z 35 pracovních týdnů. *Povinné předměty.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Středoškolské vzdělání je možné absolvovat (po deváté třídě) na různých technických a odborných školách. Délka tohoto typu středoškolského studia je ale minimálně tři roky. Kurikulum těchto škol je profesně zaměřeno. Po skončení studia obdrží studenti diplom o odborném vzdělání, který jim umožňuje praktikovat specifickou profesi (kvalifikovaný pracovník), nebo pokračovat na některé z vyšších odborných škol neuniverzitního charakteru.

Vyšší odborné vzdělání je poskytováno technickými institucemi (technikums), nebo akademiemi. Technické instituce poskytují školení technických profesí, zatímco instituce odborného vzdělávání poskytují školení v jiných oblastech jako služby, školství a zdravotnictví.

Pro studenty, kteří ukončili devátou třídu, nabízí instituce profesního vzdělávání tři až pětileté programy kombinující profesní a obecné vzdělávání. Studenti, kteří ukončili jedenáctou třídu, mohou pokračovat ve dvou – tříletém odborném programu. Pokročilé profesní programy vyžadují o jeden rok studia více. Po ukončení studia obdrží studenti kromě diplomu i profesní titul.

4.3.2 Vysoké školy

Vysokoškolské vzdělávání je poskytováno univerzitami, akademiemi a vysokoškolskými institucemi. Bakalářské studium trvá minimálně čtyři roky. Pro obdržení magisterského titulu je třeba pokračovat v navazujícím magisterském programu, který trvá minimálně dva roky. Profesně zaměřené programy, které vedou k udělení titulu specialista, trvají od pěti do šesti let a také umožňují pokračování ve studiu doktorského programu. Doktorské programy jsou poskytovány na dvou úrovních: postgraduální kurzy (aspirantura), vedoucí k titulu *kandidat nauk* (kandidát věd), trvají obvykle tři roky nad rámec magisterského studia. Doktorská studia, vedoucí k titulu *doktor nauk* (doktor věd), nemají limitovanou délku trvání, jejich studium je ale podmíněno titulem kandidát věd.

Před rokem 2001 byli studenti přijímáni na vysoké školy pouze na základě předložení vysvědčení o absolvování střední školy. Od roku 2001 byly představeny jednotlivé, standardizované a celostátní zkoušky – tzv. Sjednocené národní zkoušky. Na základě vysvědčení a výsledků zkoušky se mohou studenti zapsat na několik univerzit, nebo vysokoškolských institucí po celé federaci.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

5. Financování školství

Dle zákona o školství nesmí být na školství alokováno méně než 10% federálního rozpočtu. Stejně procento se vztahuje na rozpočty lokálního charakteru.

6. Soukromé školství

V porovnání se státním školstvím zastupují školy soukromé pouze nepatrnou část vzdělávacích institucí. Podle národních databází existovalo ve školním roce 2003/2004 pouze 683 (1%) nestátních institucí poskytujících všeobecné vzdělání (68 000 zapsaných studentů, což reprezentovalo 0,4% všech zapsaných studentů). Soukromé školy jsou plně placeny rodiči a obecně platí, že jsou lépe vybaveny a poskytují učitelům lepší pracovní zázemí.

7. Pedagogové

Školení pedagogů probíhá na dvou úrovních: neuniverzitní a univerzitní vzdělávání. Učitelé mateřských, základních a nižších středních škol jsou školeni na vyšších odborných školách neuniverzitního charakteru, zatímco učitelé středních a vyšších škol na univerzitách.

8. Internetové zdroje

Federální ministerstvo: <http://www.ed.gov.ru/> [V ruštině. Zhlédnuto: Srpen 2007.]

Národní akreditační agentura: <http://www.nica.ru/main.en.phtml> [V ruštině a angličtině. Zhlédnuto: Srpen 2007.]

Národní informační centrum pro uznání a mobilitu akademických titulů. <http://www.russianenic.ru/> [V ruštině a angličtině. Zhlédnuto: Srpen 2007.]

Aktuální informace jsou k nalezení na stránkách International Bureau of Education of UNESCO: <http://www.ibe.unesco.org/en/services/online-materials/world-data-on-education/seventh-edition-2010-11.html>

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

9. Ruské známkování v porovnání s americkým

Stupnice	Slovní označení známky	Americké hodnocení
5	Otlično (Výborně)	A
4	Chorošo (Dobře)	B
3	Udovletvoritel'no (Dostatečně)	C
2	Neudovletvoritel'no (Nedostatečně)	F

Zdroj: <http://www.wes.org/gradeconversionguide/russianfederation.htm>

10. Další informace o ruském vzdělávacím systému

1. Školy v Rusku mohou používat různá známkování. Ve většině případů se používá tradiční známkování od známky 5 (nejlepší) do 1 (nejhorší). Školy ale také mohou používat novější typ známkování – stupnici od 10 do 1, přičemž 1 je nejhorší známkou.
2. Ruský vzdělávací systém se potýká s demografickými změnami. Podle předpovědí by v roce 2015 měl být počet dětí ve věku 5-14 let poloviční ve srovnání s rokem 1995, což bude vyžadovat velké přizpůsobení ve vzdělávání i v jiných sektorech. I proto se v Rusku nedostává expertů v různých oborech (např. IT, zatímco např. do plynárenského průmyslu míří tradičně mnoho absolventů).
3. Průměrné dosažené vzdělání v Rusku přesahuje průměrnou hodnotu v rámci zemí OECD, a to ačkoliv je na vzdělávání vydáváno pouze 3,7 % HDP (průměr v OECD byl 5,4 %). Ačkoli za posledních deset let se rozpočet věnovaný na vzdělání zdvojnásobil, ještě stále je to jenom zlomek toho, co bylo vydáváno v Sovětském svazu.

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.

Podprůměrné výdaje jsou vysvětlovány tím, že populace ve školním věku je malá a platy učitelů jsou nízké. Následkem malého počtu dětí jsou však dobré výukové podmínky – v tom smyslu, že průměrná velikost třídy je 16 žáků na učitele (2. nejmenší v rámci OECD).

4. Systém ruského školství prochází různými reformami, což znamená, že v blízké budoucnosti může dojít ke změnám. V roce 2011 se například začnou používat nové standardy pro základní školy. V roce 2012 pak budou rozpracovány standardy pro další vzdělávací stupně. Aktuálně probíhají i diskuse o prodloužení školní docházky o 1 rok. Nový program reformující vzdělání by měl vytvořit regionální „centra excellence“, která by poskytovala co nejlepší vzdělání pro předškolní děti, a centra pro školní vzdělání a školení pro primární i sekundární odborné vzdělání, včetně rekvalifikace dospělých. Program by měl podpořit samostatný rozvoj regionů. Za důležité jsou též považovány dozorčí rady a zapojení rodičů, stejně jako profesních asociací a zaměstnavatelů.

5. Jednotná státní zkouška (maturita)

Vysoké školy v minulosti tradičně měly své vlastní přijímací testy, které nebraly v potaz výsledky studentů z předešlého studia, protože se hodnocení lišilo mezi jednotlivými regiony i školami. V roce 2003 rozběhlo Ministerstvo školství program „Jednotné státní zkoušky“ (JSZ). Jedná se o sadu standardizovaných testů pro absolventy středních škol (obdoba americké zkoušky SAT), která měla nahradit přijímací zkoušky na státní univerzity. Autoři reformy zdůvodňovali její zavedení tím, že nová zkouška umožní talentovaným absolventům z odlehklých oblastí dostat se na univerzity podle svého výběru a odstraní úplatkářství spojené s přijímacím řízením (v tu dobu odhadované na miliardu amerických dolarů ročně).

V únoru 2007 byla JSZ spuštěna a v roce 2008 byla povinná pro studenty a dobrovolná pro univerzity; pro všechny byla povinná v roce 2009 a jen pár vysokoškolských zařízení má nadále možnost uplatňovat své vlastní přijímací zkoušky, testy však musí být předem zveřejněny.

6. Úplatkářství je v Rusku tradičně velmi rozšířené. Bohužel se však ukázalo, že ani Jednotná státní zkouška ho nedokáže odstranit: např. ve městě Morozovsk v rostovské oblasti bylo prý v květnu 2010 zadrženo 30 učitelů, kteří se chystali napsat zkoušku za studenty. Mimochodem, cena dobrého výsledku ve zkoušce byla cca 40 000 rublů (asi 1 315 USD).

7. Zdroje:

- http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Russia
- <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/pdf/wei/WEI2005.pdf>
- <http://www.reuters.com/article/idUSTRE66J0C420100720>
- <http://eng.mon.gov.ru/press/news/4295/>
- http://rbth.ru/articles/2010/09/01/the_cost_of_a_russian_education04922.html

"Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti"

Tento projekt byl podpořen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hl. m. Prahy.